

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Abortusz, a legalitás határai

Szerző: dr. Faix Nikoletta

Az abortusz mind erkölcsi, mind társadalmi, mind jogi megítélése változott az évek során. Egymással szöges ellentétben álló csoportok, álláspontok mentén alakult ki a mai szabályozás, mely legális mederbe terelte a nem kívánt terhesség megszakítását. Amikor az elkövetők átlépnek a legalitás határán, kilépnek a magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX törvény védelméből és a Btk. szabályai szerint felelnek tetteikért.

I. Európai jogi szabályozás¹

Az Európai országokban jogilag korlátozott abortuszrendszer működik, kizárólag a nő akaratától függő abortuszrendszer nincs. Alapvetően két mód ismeretes, melyek különbsége a korlátozások rendszerében figyelhető meg.

1. Indikációs korlátozások:

Mindig valamilyen meghatározott ok fennállása esetén lehet a terhességet megszakítani. Ilyen lehet az anya válsághelyzete, vagy például, ha a terhesség bűncselekmény következménye. Ezt a módszert többek között Belgium, az Egyesült Királyság, Finnország, Írország, Luxemburg, Magyarország, Málta, Németország, Portugália, Spanyolország és Svájc követi.

2. Időbeli korlátozások:

Az anya szabad döntését egy meghatározott időpontra korlátozza, ez általában a terhesség 12 hete. Ha a jogszabályban meghatározott határidő letelik, az anya már csak valamelyik indikáció esetén szakíthatja meg terhességét. Ezt a módszert alkalmazza többek között Ausztria, Dánia, Franciaország, Görögország, Hollandia, Norvégia, Svédország és Törökország.

II. Az abortusz társadalmi megítélése²

Alapvetően tisztázandó kérdés, hogy mikortól számít a magzat embernek. Az orvosi fogalomrendszerben a megtermékenyített petesejt a zigóta, mely egyetlen sejt, ami megtermékenyítést követően osztódni kezd. Az osztódás következtében alakul ki az embrió, amely a megtermékenyüléstől a szív működés beindulásáig - azaz a hatodik hétig - jelenti a meg nem született gyermeket. A szív működés beindulásától már magzatról beszélünk.

1. Pro life mozgalom

Az emberi élet a fogantatás pillanatától szent és sérthetetlen a pro life (életért) mozgalom támogatói szerint. Így minden beavatkozásnak, legyen az orvosi, vagy társadalmi az életre kell törekednie. Sem közvetlenül, sem közvetve nem irányulhat a magzat élete ellen, még abban az esetben sem, ha az anya élete veszélyben forog, és például csak az anya élete menthető meg. Álláspontjuk szerint a fogantatás pillanatában egy - biológiai értelemben - új egyed jön létre, genetikai állománya emberi, semmilyen más faj nem alakulhat ki belőle. Minden más élőlénytől különbözik, genetikai állománya személyiségfejlődésére is hatással van.

A zigóta az élő szervezet négy kritériumát teljesíti, úgy mint anyagcsere, növekedés, reprodukció, illetve ingerekre való reagáló képesség.

---

¹ http://www.intima.hu/intim-magazin/nokrol_noknek/abortusz-szabalyozasa-itthon

² <http://trendmagazin.hu/cikk/abortusz-8211-legalizalt-tomeggyilkossagok>

A sejtkultúrán tenyésztett sejtekkel ellentétben, rendelkeznek azzal a képességgel, hogy ha semmilyen külső beavatkozás nem éri őket teljes fejlődési programjukat beteljesítsék. Kialakulhat a kifejlett egyed, majd a születést követően a gyermekkor, az érettség, az öregkor és a halál.

2. Pro choice mozgalom

A választás joga az anya kezében van, ő rendelkezik a saját testével, így joga van ahhoz, - különösen a terhesség első 12 hetében - hogy szabadon döntsön a terhesség megszakításáról vagy megtartásáról. Magyarázható ez a nő önrendelkezési jogával, valamint azzal, hogy a nem kívánt terhesség következtében megszületet gyermekeknek sok esetben nagyon nehéz élete lesz. A pro choice (választásért) mozgalom követői szerint, nem szabad szigorítani a nők abortuszhoz való jogát és kényszeríteni őket illegális, fájdalmas és elsősorban életveszélyes beavatkozásra.

3. katolikus egyház³

A római katolikus egyház a fogantatástól számítja az emberi élet kezdetét, így ettől kezdve az embriót személynek tekinti. Az abortuszt erkölcsileg rossznak ítéli meg, mert a megfogant élet magában hordozza az emberré válás lehetőségét. Erre alapozva, álláspontja szerint a magzatot a fogantatástól megilleti az emberi élet védelme, így annak kioltása, vagy az abban való segédkezés nem megengedhető.

2015. szeptember hó 1. napján Ferenc pápa az irgalmasság rendkívüli szentéve idejére - 2015. december hó 08. napjától 2016. november hó 20. napjáig⁴ - felhatalmazást adott a papoknak, hogy feloldozást adjanak a terhesség megszakítás bűne alól azoknak, aki szentgyónás keretében megbánják azt.

III. Demográfia

Mai társadalmunkban egyre szélesebb körben használják az abortuszt, mint fogamzásgátló módszert, nem törődve annak veszélyeivel. Ennek oka a nem kellő mértékben nyújtott felvilágosítás és sok esetben a nemtörődömség.

Azonban elvitathatatlan tény, hogy az abortusz tiltása jelentős hatást gyakorol a demográfiai mutatókra, azonban a pusztán tiltással nem lehet demográfiai növekedést elérni.

IV. A magyar jogi szabályozás⁵

Az 1992. évi jogalkotást megelőzően az Alkotmány biztosított védelmet a magzati élet számára, azonban a 64/1991. (XII.17) AB határozatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alkotmányból nem vezethető le egyértelmű szabály a magzat jogalanyiságára vonatkozóan, így tehát a jogalkalmazó feladata annak eldöntése, hogy mi minősül jogi értelemben vett magzatnak. Az alkotmánybíróság álláspontja szerint, a magzati élet védelméről csak törvényi szinten lehet és kell rendelkezni. Ezt követően alkotta meg az Országgyűlés az élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvényt, melyben egyértelműen szabályozta a magzat jogalanyiságát és meghatározta a legalitás korlátait.

³ <http://uj.katolikus.hu/konyvtar.php?h=155>

⁴ http://www.magyszentek.piar.hu/140_lelki_elet/irgalmassag_eve.html

⁵ a magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény

A törvény szelleme értelmében a fogantatással induló magzati élet tiszteletet és védelmet érdemel. A terhesség megszakításnak két alapvető feltétele a veszélyeztetettség, illetőleg a nő súlyos válsághelyzete. A súlyos válsághelyzet pontos meghatározását nem adja meg a jogalkotó, tág kereteket biztosítva súlyos válsághelyzetnek azt tekinti, ami testi vagy lelki megrendülést, illetve társadalmi ellehetetlenülést okoz. A testi vagy lelki megrendülés, illetve a társadalmi ellehetetlenülés szabadon értelmezhető.

1. 12. hétig

Az első tizenkét hétben a terhesség megszakítható, ha azt az állapotos nő egészségét veszélyeztető ok indokolja, a magzat orvosiilag valószínűsíthetően súlyos fogyatékoságban vagy egyéb károsodásban szenved, a terhesség bűncselekmény következménye, valamint az állapotos nő súlyos válsághelyzete esetén.

2. 18. hétig

A tizenkettedik hét és a tizennyolcadik hét között az előbbieken felsorolt kritériumok valamelyikének fennállása esetén akkor van helye a terhességmegszakításnak, ha az állapotos nő korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen, továbbá ha terhességét neki fel nem róható egészségi ok vagy orvosi tévedés miatt nem ismeri fel korábban, vagy ha valamelyik egészségügyi intézmény vagy egyéb hatóság mulasztása miatt haladta meg a terhesség a tizenkettedik hetet.

3. 20. hétig

A tizennyolcadik hét és a huszadik hét között akkor szakítható meg a terhesség, ha a magzat genetikai, teratológiai ártalmának valószínűsége eléri az 50 %-ot. Amennyiben a diagnosztikai eljárás elhúzódik ez az idő a 24. hétig kitolható.

4. Az eljárás menete

Az állapotos nő írásbeli kérelmére indul meg az eljárás, ha a terhességmegszakításra nem egészségügyi ok miatt kerül sor. A szülész-nőgyógyász igazolásával az állapotos nő a családvédelmi szolgálat munkatársa előtt személyesen terjeszti elő kérelmét. Amennyiben az állapotos nő korlátozottan cselekvőképes, a jognyilatkozat érvényességéhez törvényes képviselőjének tudomásul vevő nyilatkozata szükséges. Cselekvőképtelen személy esetén a törvényes képviselő terjeszti elő a terhességmegszakítás iránti kérelmet.

Az állapotos nő - lehetőleg a magzat apja jelenlétében - tájékoztatást kap az egyéb lehetőségekről. Ezen tájékoztatás során tiszteletben kell tartani a kérelmező érzéseit és méltóságát. A tájékoztatásnak ki kell terjednie a magzat megtartása esetén nyújtható állami és nem állami anyagi és természetbeni juttatásokra. Fel kell hívni az állapotos nő figyelmét azokra az intézményekre, melyek erkölcsi és anyagi segítséget nyújtanak a hasonló helyzetben lévő anyáknak. Ki kell térni az örökbefogadás lehetőségére és annak előnyeire. Tájékoztatni kell azokról az intézményekről, amelyek rendelkeznek kihelyezett inkubátorokkal, ahol a válsághelyzetben levő nő elhelyezheti az újszülött gyermekét. Ezekben a helyeken nincs kamera, nem rögzítenek hangot, a válsághelyzetben levő nő az inkubátorokban észrevétlenül helyezheti el gyermekét, kilétére nem

derül fény. Az első tanácsadáson fel kell tárni a terhességmegszakítással járó kockázatokat, annak a szervezetre gyakorolt hosszú távú hatásait és a magzat fejlődésének lépéseit.

Amennyiben az állapotos nő a továbbiakban is fenntartja a terhesség megszakítási szándékát, leghamarabb az első tanácsadást követő 3. napon ismételten meg kell jelenni az ismételt családvédelmi tanácsadáson.

Ha az állapotos nő az ismételt tanácsadáson is kitart szándéka mellett, a családvédelmi gondozó tájékoztatja a jogszabályi előírásokról, a terhességmegszakítás körülményeiről és az azt végző egészségügyi intézmények nevééről, valamint ellátja a jövőre vonatkozóan a családtervezés vonatkozásában tanácsokkal.

A kérelmet írásban rögzítik, melyet az állapotos nő, valamint lehetőség szerint az apa aláírnak és megnevezik a választott egészségügyi intézményt. Az ellenjegyzett kérelmet átadják a kérelmezőnek, valamint másodpéldányát 24 órán belül megküldik a kiválasztott egészségügyi intézménynek. Természetesen az ügyben eljáró személyeket titoktartási kötelezettség terheli.

Amennyiben a magzat bűncselekmény következménye a fentiekben leírt tanácsadást és a várakozási időt nem kell megtartani, azonban ebben az esetben is fel kell hívni az állapotos nő figyelmét az örökbefogadás lehetőségére. A kérelmező azt a tényt, hogy a magzat bűncselekményből származik a büntetőügyben eljáró szerv által kiadott igazolással bizonyítja.

A tanácsadás anonim, csak a kérelem elkészítése esetén kell az állapotos nő személyazonosságát megállapítani.

Az ellenjegyzést követően 8 napon belül kell felkeresni az egészségügyi intézményt a beavatkozás elvégzése céljából, ekkor az állapotos nő a szándékát aláírásával ismételten megerősíti. A beavatkozás elvégzését követően 8 napon belül az egészségügyi intézmény értesíti a kérelmet ellenjegyző munkatársat.

A kérelem aláírása még nem jelent elkötelezettséget, amennyiben 8 napon belül nem jelentkezik az egészségügyi intézményben a válsághelyzetben lévő nő, az intézmény a kérőlap másolatának visszaküldésével értesíti a családgondozót.

Ha terhességmegszakítás elvégzés előtti orvosi vizsgálaton a beavatkozást végző orvos megállapítja, hogy a terhesség meghaladta a jogszabályban előírt időt vagy a beavatkozás a nő egészségét súlyosan veszélyeztetné, annak elvégzését megtagadja. Ebben az esetben az orvos tájékoztatja a kérelmezőt, hogy felülvizsgálatot kérhet. Amennyiben a kérelmező a felülvizsgálaton nem jelenik meg a beavatkozás elvégzését véglegesen megtagadják.

A kérelmezőnél fennálló, a terhességmegszakítás alapját képező egészségügyi okot két szakmai szempontból illetékes szakorvos egybehangzó véleménnyel állapítja meg. Míg a magzatnál fennálló egészségügyi okot a genetikai tanácsadó, a prenatális diagnosztikai központ, illetőleg a szakmailag illetékes országos intézet által kijelölt kórház szülészeti-nőgyógyászati osztályai közül bármelyik kettőnek egy-egy szakorvosa egybehangzó véleménnyel állapítja meg.

Tilos bármilyen eszközzel a terhességmegszakítást reklámozni, népszerűsíteni, ajánlani mint a családtervezés egyik lehetőségét. Az egészségügyi intézmények egyik alkalmazottja sem kényszeríthető arra, hogy a beavatkozásban részt vegyen.

A beavatkozás költségeit az Egészségbiztosítási Alap fedezi, amennyiben a terhesség megszakítására - akár az állapotos nőnél, akár a magzatnál fennálló - egészségügyi ok miatt kerül sor, amennyiben a kérelmező rendelkezi biztosítással.

V. Magzatelhajtás⁶

Btk. 163. § (1) Aki más magzatát elhajtja büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a magzatelhajtást

- a) üzletszerűen
- b) az állapotos nő beleegyezése nélkül vagy
- c) súlyos testi sérülést vagy életveszélyt okozva

követik el.

(3) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a magzatelhajtás az állapotos nő halálát okozza.

(4) Az a nő, aki magzatát elhajtja vagy elhajtja, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető.

A bírói gyakorlat töretlen abban, hogy a magzatelhajtás esetében az orvosi értelemben vett embrió is a magzat fogalmába érhető bele, ellentétben az Eütv. fogalomhasználatával. Követendő gyakorlat továbbá, hogy az emberi élet kezdetének a szülési folyamat, a tolófájások megindulása tekinthető, ettől a ponttól beszélünk jogi értelemben emberről.

A magzatelhajtás szabályozása már a Csemegi-kódexben is megjelent, ahol a magzatát elhajtó vagy elhajtató nőt és az ő felhívására a magzatot elhajtó személyt, valamint az anya beleegyezése nélkül a magzatot lehajtó személyt rendelték büntetni.

Az 1961. évi V. törvény az állapotos nő felelősségét is vizsgálta, azt attól tette függővé, hogy a magzat házasságban vagy házasságon kívül fogant-e.

---

⁶ Új Btk. kommentár 3. kötet, különös rész – Dr. Polt Péter, Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó, Budapest 2013 – 146-150 oldal

Az 1978. évi IV. törvény a jogszabályban foglalt szabályok szerint végzett terhességmegszakítás esetén a jogellenesség és a társadalomra veszélyesség hiánya a bűncselekmény megvalósulását kizárja.

A bűncselekmény jogi tárgya a magzati élet védelme, azonban megjelenik az anya életének védelme is a (3) bekezdésben foglalt minősített eseten keresztül. Az elkövetési tárgya a magzat. Elkövetője az állapotos nőn kívül bárki lehet, a (4) bekezdés kivételével, ahol csak az állapotos nő lehet az elkövető. Az (1) és a (4) bekezdésekben szabályozott alapesetknél kizárt a társtettség, mind az állapotos nő, mint az állapotos nő magzatát elhajtó más személy önálló tettes lesz.

Az elkövetési magatartás a magzat elhajtása vagy elhajtása. Nyitott törvényi tényállás, bármilyen tevékenységgel vagy mulasztással megvalósítható, ami a magzat elpusztulásához vezet. Arra tekintettel, hogy a magzatelhajtás eredmény-bűncselekmény, vizsgálni kell az ok-okozati összefüggést az elkövetési magatartás és az eredmény között.

A bűncselekmény kizárólag szándékosan követhető el, azonban a (2) bekezdés c) pontban és a (3) bekezdésben szabályozott esetekben a minősítő körülmény megvalósulására csak gondatlanság terjedhet ki. Ha a minősítő körülmények tekintetében is szándékosság terheli az elkövetőt, akkor a magzatelhajtás a testi sértéssel vagy emberöléssel valóságos alakban áll. Amennyiben a súlyos testi sértés az elkövető szándéka, de gondatlanságból az állapotos nő magzatát elveszíti a bántalmazással okozati összefüggésben, akkor súlyos egészségromlást okozó testi sértés állapítható meg (10. Bk.). Foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetésről beszélhetünk, ha az orvos gondatlanságból okozza a magzat pusztulását. Ebben az esetben vizsgálni kell azt, hogy az orvos a foglalkozása szabályait szegte meg, vagyis az eljárása nem mindenben felelt meg a törvényi tényállásoknak, vagy cselekménye jogellenessége már eléri a magzatelhajtás megállapíthatóságának szintjét.

A cselekmény az eredmény bekövetkeztével, vagyis a magzat pusztulásával válik befejezetté. Kísérletről akkor beszélhetünk, ha az elkövetési magatartás megkezdik, de az eredmény nem következik be. A cselekmény természetéből adódóan magában hordoz bizonyos testi sérülést, ezért önkéntes elállás vagy eredmény-elhárítás esetén a megvalósult testi sértés cselekményért (maradék-bűncselekmény) az elkövető felelőssége megállapítható.

Rendbelisége a magzatok számához igazodik, ikerterhesség esetén többrendbeli elkövetésről beszélünk.

A (2) bekezdés b) pontjában foglalt minősített este vonatkozásában vizsgálni kell az állapotos nő beleegyező nyilatkozatának meglétét, akkor is megállapítható a minősített eset, ha az állapotos nő egyáltalán nem nyilatkozik. Más a helyzet akkor, ha a beavatkozás az anya életének megmentése érdekében történik, ilyenkor beleegyező nyilatkozat általában nem szerzhető be. Nem valósít meg bűncselekményt az orvos cselekménye, ha végszükségben cselekszik.

Amennyiben megállapítható, hogy a magzatelhajtás mellett az elkövető szándéka kiterjedt a testi sértés vagy életveszély okozására, vagy az élet kioltására, akkor a testi sértés vagy az emberölés halmazatban állapítható meg. Ebben az esetben a magzatelhajtás minősített esete nem állapítható meg, mert az kettős értékeléshez vezetne.

A nyolc napon belüli testi sérülés okozása a cselekmény végrehajtásánál elkerülhetetlen, így a könnyű testi sértés minden esetben beleolvad a magzatelhajtásba.

Felhasznált irodalom:

Könyv:

Új Btk. kommentár 3. kötet, különös rész – Dr. Polt Péter, Nemzeti Közszerológati és Tankönyv Kiadó, Budapest 2013 – 146-150 oldal

Jogforrások:

a magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX törvény

a magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX törvény végrehajtásáról szóló 32/1992. (XII.23.) NM rendelet

64/1991. (XII.17.) AB határozat

az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény

Internetes forrás:

<http://uj.katolikus.hu/konyvtar.php?h=155>

http://www.magyarszentek.piar.hu/140_lelki_elet/irgalmassag_eve.html

<http://trendmagazin.hu/cikk/abortusz-8211-legalizalt-tomeggyilkossagok>

http://www.intima.hu/intim-magazin/nokrol_noknek/abortusz-szabalyozasa-itthon